

2. Тепловізор. *Вікіпедія*.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5-%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B7%D0%BE%D1%80>
3. Kirk J., Havens E., Sharp J. (2016). *Thermal Imaging Techniques to Survey and Monitor Animals in the Wild*. Academic Press. USA, Cambridge, ISBN 9780128033845. URL: <https://www.researchgate.net/publication/282341852>.
4. Goolsby C., Strauss-Riggs K., Rozenfeld M., Charlton N., Goralnick E., Peleg K. (2019). Equipping Public Spaces To Facilitate Rapid Point-of-Injury Hemorrhage Control after Mass Casualty. *Am J Public Health*. 109 (2), 236–241. URL: <https://doi.org/10.2105/AJPH.2018.304773>.
5. The Ultimate Infrared Handbook for R&D Professionals (2024). *Military+ Aerospace Electronics*, April 19. URL: <https://www.militaryaerospace.com/white-papers/whitepaper/55019232/the-ultimate-infrared-handbook-for-rd-professionals>.
6. Rietz J., Ferry N., Schlüter J., Wehner H. *et al.* (2023). Drone-Based Thermal Imaging in the Detection of Wildlife Carcasses and Disease Management. *Transboundary and Emerging Diseases*, Vol. 2023, Article ID 5517000. URL: <https://doi.org/10.1155/2023/5517000>.

Шевчук Віктор Михайлович,
завідувач кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник НДІ
вивчення проблем злочинності імені
академіка В. В. Сташиса НАПрН України

ФОРМУВАННЯ ТА РОЛЬ ВОЄНОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах війни та сучасних євроінтеграційних процесів відбувається перезавантаження криміналістики, пов'язане передусім із появою нових викликів перед системою кримінальної юстиції та необхідністю вирішення першочергових завдань в умовах активних бойових дій на території України, формування криміналістичних знань відповідно до потреб практики. У таких умовах криміналістика покликана розроблювати новітні засоби, прийоми та методи, спрямовані на протидію кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовою агресією РФ проти України та іншим злочинам в умовах

війни. В реаліях сьогодення фактично можна констатувати про формування нового наукового криміналістичного напрямку - воєнної криміналістики [1, с. 897].

Варто зауважити, що у історії криміналістики були спроби сформулювати ідею «воєнно-польової криміналістики», «воєнно-прикладної криміналістики», «військової криміналістики» [2, с. 273]. Водночас, на наш погляд, запропоновані терміни цієї галузі криміналістичних знань дещо звужують розуміння предмета, системи та завдань воєнної криміналістики. З нашої точки зору, у зміст наукової концепції воєнної криміналістики мають входити ідеї та теоретичні положення про об'єкт дослідження, систему знань, зміст її окремих елементів, місце в системі наукового знання, значення для теорії та практики слідчої роботи, завдання подальшого наукового дослідження.

Вбачається, що об'єктом вивчення воєнної криміналістики мають виступати закономірності збирання, дослідження та використання доказової інформації розслідування злочинів (кримінальних правопорушень), що відбуваються в районах воєнних дій, на територіях проведення активних бойових операцій та військової агресії. Об'єкт воєнної криміналістики певною мірою визначає і її систему. Вона має включати науково обґрунтовані та апробовані на практиці криміналістичні положення та рекомендації щодо організації документування та розслідування злочинів, що скоюються в умовах війни на територіях, де проводяться воєнні дії, бойові операції та військова агресія, що визначають розробку та застосування теоретико-методологічних основ, вибору та застосування засобів, методів та прийомів криміналістичної техніки, тактики і методики розслідування злочинів з урахуванням специфічних умов діяльності – в умовах військового стану та активних бойових дій на певній території держави.

Одним із головних завдань воєнної криміналістики постає розроблення, формування та застосування системи засобів, методів, прийомів та заходів криміналістичного забезпечення протидії вчиненню таким кримінальним правопорушенням, яке має комплексний характер та повинно охоплювати теоретико-методологічний, техніко-криміналістичний, тактико-організаційний і методико-криміналістичний напрями пошуків [3].

Теоретико-методологічні основи воєнної криміналістики включають загально-наукову проблематику, пов'язану із розробленням поняття, предмета, системи та завдань воєнної криміналістики, її місця в системі криміналістичної науки. Важливими

напрямами таких наукових досліджень можуть стати розроблення таких наукознавчих проблем, як методологія воєнної криміналістики, система курсу воєнної криміналістики, інновації у криміналістичній дидактиці при викладанні воєнної криміналістики та ін. У даному випадку можна говорити про воєнну криміналістику як новий науковий напрямок у криміналістичній доктрині, який має значні перспективи подальших наукових досліджень у криміналістиці.

У напрямку техніко-криміналістичного забезпечення воєнної криміналістики актуалізуються наукові розробки та дослідження щодо створення та впровадження інноваційних криміналістичних продуктів, спрямованих на оптимізацію боротьби із злочинністю у військовій сфері, документування та розслідування виявленні, документації та розслідуванні злочинів, пов'язаних з військовою агресією РФ проти України. Актуальними є можливості використання БПЛА, систем спостереження та відеоконтролю, ідентифікаційних систем розпізнавання за обличчями осіб тощо.

У тактико-криміналістичному забезпеченні воєнної криміналістики перспективними напрямками досліджень має стати розроблення тактичних основ проведення процесуальних дій та криміналістичних рекомендацій в умовах війни. Вони можуть бути пов'язані із специфікою тактики проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану, проведення бойових дій та ін. Така ситуація зумовлює необхідність розроблення нових тактичних прийомів, перегляд можливостей тактичних комбінацій та тактичних операцій, алгоритмів слідчих (розшукових) та ін.

У методико-криміналістичному забезпеченні воєнної криміналістики такі напрями тісно пов'язані зі зміною кримінального та кримінального процесуального законодавства, оскільки такі зміни вимагають удосконалення наявних методик розслідування кримінальних правопорушень та розроблення нових криміналістичних методик розслідування. Інноваційні розробки у цій галузі криміналістики мають бути спрямовані на проведення досліджень методик розслідування нових видів кримінальних правопорушень, тактичних операцій, алгоритмів слідчих дій, перевірки версій, розроблення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень та ін. [4, с. 16].

Сучасні реалії війни в Україні вимагають від криміналістики удосконалення, розроблення та впровадження у практику систему криміналістичних методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень [5, с. 81-85], скоєних військовослужбовцями в умовах

воєнних дій. Крім цього, актуалізуються наукові дослідження методики розслідування злочинів проти основ національної безпеки України; воєнних злочинів, вчинених військовими РФ в Україні та ін. [6, с. 181-202].

Враховуючи сучасні завдання адаптації криміналістичних знань до умов воєнного стану та реформування вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів Європейського Союзу досить актуальними є проблеми пристосування і модернізації криміналістичних знань до сучасних вимог практики [7]. Важливо враховувати сучасні тенденції розвитку криміналістики, пов'язані із формуванням нових її напрямів, зокрема, воєнної криміналістики, що дасть змогу суттєво підвищити роль та прикладне значення застосування криміналістичних знань в сучасних реаліях воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Modern criminalistics in the conditions of war: problems of adaptation and reload. Modern research in world science: Proceedings of the 5th International scientific and practical conference (August 7-9, 2022). Sci-conf.com.ua. Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 896-903.

2. Тіщенко В. Щодо поняття і структури воєнної криміналістики. Законодавчі аспекти протидії особливо небезпечним злочинам в Україні. Матеріали міжн. наук.-практ. круглого столу 14-15 березня 2024 року, м. Київ. Київ: Алерта, 2024. С. 272-275.

3. Shevchuk V. M. The role of criminalistics in improving the efficiency of the investigation of war crimes committed by military of the RF in Ukraine. Scientific Collection «InterConf», (122): 1st International Scientific «Diversity and Inclusion in Scientific Area» (August 26-28, 2022). Warsaw, Poland, 2022. Pp. 187-195.

4. Капліна О. В. Відшкодування шкоди, завданої громадянину внаслідок збройної агресії РФ: кримінальний процесуальний аспект. Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації: наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 червня 2022 р.). Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2022. С.12-17.

5. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Prospective directions of research of innovations of separate criminalistic methodics. Scientific practice: modern and classical research methods : Collection of scientific papers «ЛОГОС» (Vol. 1), February 26, 2021. Boston-Vinnitsia: European Scientific Platform, 2021. Pp. 81-85.

6. Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан: монографія. Харків: Право, 2021. 448 с.

7. Шевчук В.М. Криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів: цифровізація, інновації, перспективи. Військові правопорушення та воєнні злочини: історія, теорія та практика. Колективна монографія. “Izdevnieciba “Baltija Publishing” (м. Рига, Латвія), 2023. С. 795-822.

Шепітько Валерій Юрійович,
професор кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних
наук, професор, дійсний член (академік)
Національної академії правових наук
України

ПРОБЛЕМИ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Проблемам алгоритмізації досудового розслідування в криміналістиці приділялася певна увага. У криміналістичній літературі питання алгоритмізації слідчої діяльності успішно висвітлюються вже понад 50 років. На сьогодні апарат теорії алгоритмів як галузі математичної логіки знаходить своє широке використання у типізації криміналістичних рекомендацій, способів та засобів – розробленні і пропонуванні до застосування типових версій, типових слідчих (розшукових) дій, типові обставини, що підлягають з'ясуванню, типових тактичних прийомів та комбінацій, типових криміналістичних методик та ін. Алгоритмізувати можливо лише ті дії слідчого (або їх комплекси), для яких визначені вихідні дані (типові слідчі ситуації, типові сукупності слідів, типові способи і знаряддя кримінального правопорушення, тощо).

Будь-яке розслідування кримінальних правопорушень – «боротьба за інформацію». Ефективність досудового розслідування залежить від використання найбільш раціональної послідовності та черговості проведення слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових, організаційних та інших заходів. Розслідування повинно точно встановлювати обставини кримінального провадження, адекватно відображати подію кримінального правопорушення, ситуацію, осіб, винних у його вчиненні [1, с. 16]. Розслідування певних видів кримінальних правопорушень передбачає використання типових криміналістичних рекомендацій та окремих криміналістичних методик (алгоритмів дій).

Фактично певними алгоритмами дій під час розслідування певного виду кримінальних правопорушень є окремі криміналістичні